

Shrnutí hlavních poznatků

- Zastoupení obyvatel ve věku 65 let a starších se v posledních letech soustavně zvyšuje a v uplynulém roce dosáhlo 17,5 % na populaci kraje.
- Stárnutí obyvatel kraje je v rámci České republiky rychlejší a mimořádná je rovněž skutečnost, že přitom klesá podíl předproduktivní složky obyvatelstva.
- Podíl poproduktivní složky obyvatel k předproduktivní – index stáří – je výrazně vyšší ve větších obcích a městech Moravskoslezského kraje.
- Rodinný stav obyvatel v seniorském věku je ve větší míře determinován úmrtností, výrazně méně již sňatečností a rozvodovostí.
- Muži se obecně dožívají v průměru nižšího věku než ženy, což vede v seniorském věku k tomu, že více než 51 % žen jsou ovdovělé, přitom vdovců-seniorů je jen o málo více než 14 %.
- S rostoucím věkem se často mění postoj lidí k náboženské víře. I když přes 40 % seniorů se k otázce víry při SLDB nevyjádřilo, z těch, co na tuto otázku odpověděli, bylo jen cca 15 % nevěřících. Nadprůměrné podíly věřících obyvatel v seniorském věku byly zjištěny v okresech Opava a Frýdek-Místek.
- Podíl „rodáků“, tj. osob, které se narodily ve stejné obci, v níž měly i současný pobyt zjištěný při SLDB 2011, je v Moravskoslezském kraji proti průměru celé České republiky vyšší. Ve věkové skupině 65letých a starších již tomu tak není, projevuje se zde vliv poválečného dosídlování pohraničí – viz jen 3,8 % rodáků v poproduktivním věku na Bruntálsku.
- Moravskoslezský kraj se stal v posledních letech známý každoročním migračním úbytkem obyvatel. To platí i pro skupinu obyvatel kraje v poproduktivním věku. Jejich podíl na celkovém migračním úbytku je však v posledních letech výrazně nižší (cca 5 až 6 %) než v případě obyvatel ostatních věkových kategorií.
- V posledním desetiletí umírá v kraji každoročně cca 13 tisíc obyvatel, z nichž až tři čtvrtiny jsou osoby 65leté a starší. Jejich podíl na celkovém počtu úmrtí se v několika posledních letech zvyšuje, zároveň největší podíl úmrtí je stále ve věkové kategorii 80 až 84 let.
- Příčinou smrti jsou převážně nemoci oběhové soustavy, především akutní či chronické choroby srdeční. V seniorském věku je právě vliv těchto nemocí na úmrtí ještě výraznější. Nejčastěji se umírá ve zdravotnických zařízeních s lůžkovou péčí. To platí i pro zemřelé v seniorském věku. Větší průměrná délka života žen vede k jejich častějšímu umírání v zařízeních sociálních služeb než je tomu v případě mužů. Ve větších městech se relativně častěji umírá v zařízeních sociálních služeb, méně často než v obcích a malých městech doma.
- Zpracovaná projekce obyvatelstva předvídá pokles počtu obyvatel kraje do roku 2050 o více než 230 tisíc osob. Pokles počtu obyvatel se však netýká obyvatel v seniorském věku, ten nadále poroste a s ním i podíl této skupiny obyvatel na celkové populaci, především na úkor podílu obyvatel v produktivním věku.
- S rostoucím věkem roste podíl osob s pouze základním vzděláním na úkor vyšších stupňů vzdělání, především úplného středního a vysokoškolského vzdělání. Tato skutečnost je patrnější v případě žen, neboť jejich nejstarší ročníky mají právě převážně jen základní vzdělání.
- Sčítáním lidu, domů a bytů bylo v Moravskoslezském kraji zjištěno více než 7,3 tisíce zaměstnaných osob 65letých a starších, tj. zhruba 4 % z populace této věkové kategorie. Intenzita zaměstnanosti mužů-seniorů je výrazně vyšší než v případě žen. S rostoucím věkem klesá podíl zaměstnaných seniorů v postavení zaměstnance, a to na úkor osob pracujících na vlastní účet či zaměstnavatelů. V porovnání s celkovou populací byl podíl vysokoškolsky vzdělaných seniorů o 15 procentních bodů vyšší a naopak podíl seniorů-středoškoláků byl o 24 procentních bodů nižší.
- Podíl pracujících seniorů v Moravskoslezském kraji z počtu osob daného věku dosáhl v případě mužů 5,5 %, v případě žen jen 2,3 %. Nižší podíl byl v minulém roce zjištěn jen v kraji Vysočina.
- Výsledky SLDB o struktuře domácností přinesly zjištění, že téměř čtvrtina všech domácností Moravskoslezského kraje jsou domácnosti seniorů (osoba v čele domácnosti měla 65 a více let). Nejpočetnější skupinou domácností seniorů jsou domácnosti jednotlivců (48,1 %) a domácnosti s jednou úplnou rodinou (41,4 %).

- Postavení mužů a žen v seniorském věku je v domácnostech rozdílné. Dvě třetiny mužů žijí v páru (včetně nesezdaného), v případě žen jich tak žije jen zhruba třetina.
- Samostatně bydlící senior ve více jak 60 % případů obýval byt o rozloze 40 a více m² a každý třináctý senior bydlící samostatně obýval 5 a více pokojový byt.
- Z důvodu hypertenzních nemocí bylo v roce 2013 v Moravskoslezském kraji pod lékařským dohledem zhruba 220 tisíc obyvatel, z toho 94 tisíc obyvatel 65letých a starších. Meziročně roste rovněž počet hlášených případů zhoubných novotvarů, a to mj. i díky stárnutí populace. Věk je hlavním rizikovým faktorem zhoubného bujení. Obě nemoci jsou jednoznačně hlavní příčinou úmrtí.
- V roce 2013 bylo v nemocnicích hospitalizováno více než 267 tisíc obyvatel Moravskoslezského kraje, z toho více než 36 % ve věku 65 let a starších. Průměrná ošetrovací doba hospitalizovaných obyvatel kraje činila 5,8 dne, což je v mezikrajském srovnání po Olomouckém kraji doba druhá nejkratší.
- Ve třinácti léčebnách dlouhodobě nemocných bylo v roce 2013 hospitalizováno cca 7 200 pacientů. V přepočtu na 10 tisíc obyvatel 65letých a starších to bylo 348 osob, tj. o 100 hospitalizací více než činí republikový průměr. Průměrná ošetrovací doba 46 dnů se zde od roku 2005 zkrátila o celých 13 dnů.
- Dva hospice na území Moravskoslezského kraje s kapacitou 60 lůžek přijalo v roce 2013 celkem 392 osob. V přepočtu na 10 tisíc obyvatel 65letých a starších tj. asi 19 osob, což odpovídá přibližně republikovému průměru.
- Služeb domácí zdravotní péče využilo v Moravskoslezském kraji v roce 2013 téměř 22 tisíc pacientů (ze 4/5 to byli právě senioři), jedná se v mezikrajském srovnání o absolutně největší počty.
- Ke konci roku 2014 pobíralo starobní důchod přes 203 tisíc obyvatel kraje (52,4 % žen). Dalších více než 72 tisíc osob pobíralo vedle starobního důchodu i vdovský, resp. vdovecký. Počet příjemců starobních důchodů každoročně roste. To platí i o předčasných důchodech.
- Každoročně roste i samotná výše starobních důchodů. Bez souběhu s vdovským popř. vdoveckým dosáhl v roce 2014 průměrný důchod v případě mužů 12 790,- Kč, v případě žen 9 634,- Kč. Rozdíl mezi starobními důchody mužů a žen se v posledních letech dále zvyšuje.
- Kapacita 4 773 lůžek domovů pro seniory je v kraji srovnatelná s obdobnou kapacitou i v jiných krajích. V rámci Moravskoslezského kraje je největší kapacita domovů pro seniory (absolutně v přepočtu na počet obyvatel) umístěna v okrese Ostrava-město.
- Domovů se zvláštním režimem v Moravskoslezském kraji přibývá – v roce 2014 jich bylo již 36 s 1 500 lůžek. V mezikrajském srovnání se ale stále jedná spíše o podprůměrnou kapacitou.
- Pomoc ve formě tzv. pečovatelské služby se týká cca 10 tisíc osob (cca 5 % v seniorském věku). Její rozsah se v posledních letech příliš nemění, ale výdaje na tuto službu se za poslední desetiletí téměř zdvojnásobily.
- Vztah seniorů k moderním informačním technologiím je diferencovaný. Např. více než 87 % z nich běžně využívá služeb mobilních telefonů, ale počítačovou techniku používá podílově výrazně menší část, jen 26 % z nich. Zhruba stejný podíl seniorů pak pracuje i s internetem.
- O společenské angažovanosti seniorů svědčí i téměř desetiprocentní podíl na počtu kandidátů do obecních voleb v roce 2014. Do obecních zastupitelstev bylo zvoleno 247 seniorů, tj. cca 11 % z těch, co kandidovali.